

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS * 2013 m. rugsėjo 6 d. *

Paminėtos Vlado Montvydo-Žemaičio 60-osios žūties metinės

Varniai. Didingos praeities Žemaitijos miestas. Čia įkurtas Žemaičių vyskupijos centras, kurio grindiniu vaikščiojo patys iškiliausi žemaičiai.

Saulėtą rugpjūčio 24-osios rytą Varnių Šv. Alek-

atsargos pulkininko leitenanto Arvydo Daukanto ir kiti. Pagrindinė iškilmių vėliava – Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sajungos.

Šv. Mišias už Žemaičių apygardos partizanų vadą Vla-

me atsilaikyti nuo pat okupacijos pradžios tebesklandančiam melui apie Laisvės kovotojus? Ar sugebame prisiminti ir ivertinti patriotų sudėtas aukas? – klausė vyskupas.

Minėjimo dalyviai prie Šv. Aleksandro bažnyčios Varniuose

sandro bažnyčia plėtai atvėrusi duris, laukė iš visos Lietuvos atvykstančių šventės dalyvių. Išdidžiai į šventovę įžygiavo jvairių rajonų ir organizacijų vėliavininkai: Varnių vyskupo M. Valančiaus gimnazijos skautai, Šilalės rajono jaunieji šauliai, LPKTB Telšių skyriaus nariai, vadovaujami pirminkės A. Striukienės, LPKTS Šilalės, Mažeikių, Telšių filialų nariai ir Telšių buvusių politinių kalinių ir tremtinių choros, vadovaujamas LPKTS Telšių filialo pirminkės Reginos Chmieleuskienės. Klaipėdos apskrities Jūros šaulių 3-iosios rinktinės kariai, vadovaujami

da Montvydą-Žemaitį, minint jo žūties 60-ąsias metines, už visus žuvusiuosius Lietuvos Laisvės kovose, aukojo Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas, monsinjoras Alfonsas Savarinskas – Vyčio Kryžiaus ir Šaulių žvaigždės ordino kavaliérus, Varnių parapijos klebonas kan. Jonas Petruskis, neoprezbiteris Biržų vikaras kun. Ernestas Želvys. Vyskupas Jonas Kauneckas kvietė šv. Mišių dalyvius visada prisiminti Lietuvos tautos sūnus ir dukteris, nebijojuisius daug galingesnio priešo.

„Šiandien Lietuva laisva, bet ar laisvi mes? Ar sugeba-

Po šv. Mišių minėjimo dalyviai išsirikiavo priešais Šv. Aleksandro bažnyčią atminimo nuotraukai. Istorijai liks gražus priminimas, kad minint Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejų, daugybė žmonių susirinko į Varnius atiduoti pagarbą 1944 metais buvusiam Lietuvos laisvės armijos kariui, LLA „Vanagų“ būrio organizatoriui, Lietuvos partizanų Žemaičių apygardos vadui Vladui Montvydui-Žemaičiui, minint žūties Žemaičių apygardos paskutinio štabo sunaikinimo ir ginkluoto pasipriešinimo pačios 60-ąsias metines.

(keliamas į 6 psl.)

LPKTS 25 metų jubilieju pasitinkant

Tokia buvo pradžia...

Povilas Varanauskas ir Aušra Šuopytė pokalbio metu Kazimiero Žemaičio nuotr.

zas Vitkus-Kazimieraitis. Vadavietėje buvo spaustinamas partizanų pogrindinis laikraštis „Laisvės varpas“, štabo dokumentai. Tuomet partizanų vadams padėjo ryšininkas, sodybos šeimininkas Juozas Jakavonis-Tigras. Jis ir toliau rūpinasi požeminės slėptuvės išlikimu, kad su ja bei Lietuvos Laisvės kovų istorija galėtų susipažinti kuo daugiau žmonių.

„Dabar bunkerio stoginė turėtų laikyti dar bent pusę amžiaus!“, – žvelgdamas į savo sodyboje esantį Dainavos apygardos vadavietės bunkerį santūriai džiaugiasi Laisvės kovų dalyvis, tremtinys, Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris ir Vyčio kryžiaus ordino kavalierius Juozas Jakavonis-Tigras.

(keliamas į 5 psl.)

Stoginės atnaujinimo darbai

Mindaugo Mikulėno nuotr.

tizanai jungtusi į vieną grupę ir imtusi bendros veiklos. Ilgai tylėjė, patyrę kančias ir pažeminimą, žmonės pagaliau turėjo atsiesti.

– Kas inspiravo būsimos, dešimtis tūkstančių narių viejinančios, organizacijos atsiradimą?

– Žmones užliejusi laisvės bangą ir Sajūdžio idėjos, kurios buvo nesvetimos ir mums.

– Prisiminkite pradžią.

– Prieš steigiamajį suvažiavimą 1988 metų liepos 29 dieną prie Kauno piliešurengėme miesto valdžios nesanctionuotą mitingą. Kas bus, tas bus!

(keliamas į 2 psl.)

Mintimis grįžtant į 1988-uosius, į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos kūrimosi priešaušri, kalbiame viena „Tremtinio“ klubo steigėjų, buvusį „Tremtinio“ laikraščio redaktorių, LPKTS narį, nusipelniusi inžinierių, išradėją, mokslininką, Respublikinės premijos laureatą, docentą, dr. Povilą VARANAUSKĄ.

– Kaip ir daugelis Lietuvos žmonių, pačiu juodžiausiu mūsų šaliai laikotarpiu, ir Jūsų šeima neišvengė tremties.

– Esu 1941-ųjų tremtinys. Man reikėjo prie mamos krūtinės glaustis, nes trėmimo metu buvau tik trijų mėnesių amžiaus, o teko iškėsti sun-

kiausius išbandymus ir mamai, ir man. Tos kelionės, aišku, neprisimenu. Ir gerai, kad neprisimenu. Tikišmamos pašakojimų žinau, kad buvau išsekės, leisgyvis, ir beveik miręs. Jos pastangų dėka išsikapsčiau, nes lemta buvo gyventi.

– Esate vienas LPKTS kūrėjų, kartu su bendraminčiais dėjės pagrindus šiai organizacijai atsirasti iргgyvoti. Ar dar prisimenate, kokia buvo šios veiklos pradžia?

– Kur neprisimins! Juk daug valandų praleista kartu su žmonėmis, kuriems rūpėjo, kad buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, anų dienų par-

LPKTS 25 metų jubilieju pasitinkant

Iš Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ištakų

Ši rudenį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, daugiausia narių vienijanti ir įtakingiausia nukentėjusių nuo sovietinio genocido ir represijų bei už Lietuvos laisvę kovoju asmenų organizacija, iškilmingai minės savo gyvavimo ir veiklos 25-metį. Prasidėjusi nuo „Tremtinio“ klubo, vėliau tapusi politine, dar vėliau – visuomenine organizacija, ji buvo ir liko pagrindine visų Lietuvos partizanų, politinių kalinių, tremtinių, patriotų vienijimosi ašimi, suvienijusi ne tik pavienius asmenis, visuomenės ir politikos veikėjus, bet ir kitas broliškas organizacijas bendru tikslu įgyvendinimui.

LPKTS nuojo nelengvą kelią iki Nepriklausomos Lietuvos atkūrimo. Ji kartu su visa Lietuva pasiekė Kovo 11-osios triumfą, išgyveno, atstovėjo Sausio 13-ajai, dirbo ir dirba mūsų šalies, suverenos valstybės pamatumą atstatymo ir įtvirtinimo darbus. Ši organizacija dėjo visas pastangas, kad Lietuva būtų pripažinta kaip suvereni pasaulyje valstybė, kad grįžtų į Europos šalių būrį. Kartu su Lietuvos koją LPKTS žygiavo į NATO, į Europos Sąjungą, nes visos šios kryptys vedė ir vedė į pagrindinių, dar „Tremtinio“ klubo išskeltą tikslą – LAISVĘ. Laisvę, kurią buvę politinių kalinių ir tremtinių, dar 1988 metų liepos 30 dieną susibūrė į savo organizaciją, supratą ir įvardijo, kaip „atsakomybę“. Be šio pagrindinio tiksloto LPKTS nuo pat pirmų savo veiklos dienų užsibrėžė labai platū darbų barą. Pasitinkant LPKTS 25-metį siūlome retrospektyviai atsi- gręžti į šios organizacijos pradžią, prisiminti užsibrėžtus tikslus ir įvertinti savo ir visos

organizacijos nuveiktus darbus.

Apie tai, kaip kilo idėja buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams susiburti į respublikinį klubą rašoma istorikų ir sociologų kolektyvo 2011 metais išleistoje knygoje „Sajūdžio ištakų beieškant: nepaklusnių tinklaveikos galia“. Pasak mokslininkų, buvę tremtiniai ir politiniai kalinių jau senokai rinkdavosi į būrelius arba burdavo aplink save ratelius, į kuriuos ateidavo ir iš kurių išeidavo žmonės, nebepavaldūs sovietmečiu valdžiusiai oficiozinei raudonajai propagandai.

Po J. Stalino mirties į Lietuvą iš tremties grįžę tremtiniai pradėjo ieškoti vieni kitų ir per tokius susibūrimus atvirai kalbėdavo apie pokari. Tuose susibūrimuose dalyvavę jų vaikai buvo veikiami visai kitokios ideologijos nei oficialiai diegta ir, savaime suprantama, daug atsparesni bet kokiai propagandai.

Knygoje, kurios autorai remiasi Audrius Butkevičiaus prisiminimais, teigama, kad viename tokų ratelių pas Birutę Nedzinskienę namuo-se, kaip tik ir kilo idėja pradeti politinių kalinių ir tremtinų judėjimą.

„Pirmą kartą sutikau Birutę, būdamas Kauno medicinos instituto šešto kurso studentas, 1985 metų pradžioje. Atsimenu, kaip per egzaminų sesiją užėjės pas bendramokslį Kastytį Nedzinską pa-siskolinti knygos „istrigau“ iki vėlaus vakaro, nes su jo žmona Birute radome bendrą temą – abu buvome „antitarybininkai“. Taip tuo metu laikraščiuose buvo vadinti visi, kuriems nepatiko tvarka TSRS, bet iš tikrujų mes bu-

vome dar blogesnis gaivalas – svajojome apie nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą! O tai jau rimtas nusikalstimas – valstybės pamatumą griovimas! Kadangi vien tik inteligentiško niurzgėjimo prieš tarybų valdžią mums neužteko, ieškojome savo veiklos baro. Amžinasis klau-simas – „Ką daryti?“ – nuolat nedavė ramybės. Tai ir diskutavome. Birutės šeima buvo represuota pokario metais: tėvas įmota buvo politinių kalinių, partizaninio judėjimo dalyviai. Aš tuo metu rinkau medžiagą apie Lietuvos patirtus nuostolius per partizanų pasipriešinimą ir tremtinimus į tolimus TSRS rajonus pokario metais. Manau, kad šios temos mus suartino labiausiai, ir jau tą pirmą vakarą kilo būsimo bendro projekto idėja – sukurti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų judėjimą – gyvą tautos kančią ir netekčių liudytojā. (...) Gerai suprasdami, ką darome, pradėjome intensyviai darbuotis prie minėtojo projekto: registravome buvusių politinių kalinių ir tremtinų, kurie sutiko dalyvauti organizacijos veikloje“, – taip apie klubo „Tremtinis“ idėjos giminė pasakojo A. Butkevičius.

Toje pačioje knygoje P. Jaruševičius tvirtina, kad tremtiniai rateliai žinojo vieni apie kitus, tad jiems kilus idėjai susiburti į vieną organizaciją, ši tapo pamatu Sajūdžiui.

„Surinkti duomenys leidžia teigti, jog tremtiniai nemazai prisidėjo prie Sajūdžio palaikymo visoje Lietuvoje, o jų vaidmuo buvo ypač ryškus Kauno Sajūdyje. Jo ir Lietuvos kultūros fondo prie globoje ir buvo įkurtas klubas „Tremtinis“. Vieno iš šio klubo sumanytojų ir steigėjų

A. Butkevičiaus teigimu, 1989 metais klubas jau vienijo per 100 000 narių“, – rašoma knygoje „Sajūdžio ištakų beieškant“.

Pats A. Butkevičius šioje knygoje apie minimą klubo telkimą prisimena taip: „Mūsų organizacija taip sparčiai plėtėsi, kad po pusmečio įre-gistravome 100 000-ąjį šios organizacijos narių“.

Jau pirmajame „Tremtinio“ klubo leidinio „Tremtinys“ numeryje, kuris išėjo 1988 metų spalį ir tilpo į ketvertą rašomaja mašinėle spausdintų lapą, laisvu stiliumi buvo paskelbta plati, dar ne visai išgryninta, daugiau ryžtingais ketinimais pagrįsta klubo veiklos programa – pareiškimas. (Beje, „Tremtinys“ tada oficialiai vadinosi „Lietuvos Persitvarkymo Sajūdžio respublikinio klubo Kaune „Tremtinys“ tarybos leidinys). Pagrindinis minimos programos moto buvo „Išsaugokim atmintį“. Reikia pripažinti, kad šis moto buvo uolialiai puosejamas visus 25-erius metus ir šiandien taip pat yra viena iš pagrindinių LPKTS veiklos krypčių.

Minimoje programoje skelbiama, kad yra įkurtas „Tremtinio“ klubas, siekiant „apsaugoti save ir tautiečius nuo stalinizmo ar bet kurio kitoto autoritarinio režimo savivalés“, kuris vienija „visus nukenčiusius nuo stalininės priepaudos ir visuomenės atstovus, norinčius remti klubą jo veikloje“. Čia taip pat skelbiama, kad klubas dirba „suverenos Lietuvos, demokratijos ir nacionalinės kultūros labui“.

Pirmas reikalavimas – paskelbti „stalinizmą, kaip politinė sistemą, – genocidu – nusikalstimu visai žmonijai ir lietuvių tautai“. Taip pat rei-

kalaujama siekti, kad būtų paskelbti archyvai, represijų organizatorius ir vykdotojus teisti kaip karinius nusikalstelius. Programos autoriai pasiūlė prieškario ir pokario metų kovas Lietuvos vadinti nacionaliniu pa-sipriešinimo judėjimu – „RE-ZISTENCIJA“.

Minimame klubo pareiški-me aiškai išsakomas požiūris į LSSR valdžią, kuri jau buvo paskelbusi tremtiniam reabilitaciją: „Vyriausybė įgaus moralinę teisę reabilituoti tik pasmerkusi stalininės politikos vykdytojus ir atsiribojusi nuo jų“.

Klubas žadėjo savo na-riams teikti moralinę ir mate-rialinę pagalbą. Kauno medi-ku rėmimo grupės – medici-ninę priežiūrą. Žadėjo reika-lauti geresių socialinių gyve-nimo sąlygų, kompensacijų už prarastą turtą ir už tremtyje ar katorgoje praleistus metus. Čia taip pat užsibrėžta sukurti stalinizmo represi-jų muziejų ir surinkti jam eks-ponatus, publikuoti atsimini-mus. Vykti į buvusių tremties vietas ir surasti dar gyvus ir jau mirusius tremtinius. Pa-dėti norintiesiems sugražinti savo artimųjų palaikus į Tėvy-nę. Taip pat remti tautiečius, negalincius grįžti į Lietuvą.

„Mes esame tiltas tarp sa-vio mirusiuju ir tu, kurie gyvens po mūsų. Todėl turime jausti atsakomybę už tai, kas buvo ir kas bus. Siandieninė mūsų atsakomybė – tai mūsų LAISVĘ“. Šiai prasmingai žodžiais baigiamas pirmasis viešas „Tremtinio“ klubo pareiškimas, skirtas tiek pa-tiemis sau, tiek visai Lietuvai ir pasauliui.

Tėsinį skaitykite kitame „Tremtinio“ numeryje.

Ingrida VĖGELYTĖ

(atkelta iš 1 psl.)

Jame dalyvavo tokie gar-būs kviečiai kaip prof. Julius Juzeliūnas, Mečys Lau-rinkus, tada dar tik jaunas gydytojas Audrius Butkevičius, buvęs politinis kalnys Juozas Enčeris ir aš. Iniciatyvinė grupė pasidarbavo parengda-ma būsimo suvažiavimo Ista-tus ir Programą. Dar veikė ir buvo gajos vietinės valdžios taisykles bei normos, kurios reglamentavę būsimos organi-zacijos statusą. Ją galima buvo pavadinti tik klubu. Buvo vie-ningai priimtas būsimo klubo pavadinimas „Tremtinys“. Ir vėl gi – klubas galėjo veikti tik prisiličęs prie kitos, pripažintos organizacijos. Ramybės dė-lei klubą „prisegėme“ prie Lietuvos persitvarkymo Sajūdžio ir Lietuvos kultūros fondo. Nors Sajūdis oficialiai tada dar

nebuvo įregistruotas. Nė viena šių organizacijų „Tremtinio“ klubo nekūrė.

Steigiamasis „Tremtinio“ klubo suvažiavimas įvyko 1988 metų rugpjūčio 26 dieną. Taip atsirado klubas, vėliau tapęs Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga. Jos progra-moje buvo akcentuojami labai svarbūs, kiekvieną sąjungos narį liečiantys klausimai: kad būtų atkurtos visų represuotų Lietuvos žmonių teisės, gražinti iš tremties vietus į Lietuvą mirusiu, nužudytų tremtinų ir politinių kalinių palaikai, rinkti informaciją apie okupantų nusikalstamus veiksmus žmonijai, vykdyti kultūrinės plėtros ir so-cialinę programą.

– Kas sudarė pirmąj

Tokia buvo pradžia...

„Tremtinio“ klubo tarybą?

– Tarybą sudarė 12 asmenų. Pirmininku išrinktas A. Butkevičius, nariai – M. Laurinkus, J. Gasiūnas, R. Staugaitis, V. Patackas, L. Bumbulis, A. Belžakas, B. Nedzinskienė, R. Mikalauskas, J. Enčeris ir P. Varanauskas.

– Kodėl sąjungos centru pasirinktas Kaunas?

– Kitaip negalėjo būti. Juk čia mezgėsi pirmieji būsimos organizacijos pumpurai, vėliau skleidėsi ir žiedai. Kaunas patogus miestas bemaži-vių rajonų žmonėms atvykti į renginius, be to čia atlaktais didelis darbas nuo pat pirmųjų „Tremtinio“ klubo užuomazgų iki gausios ir veiklios organizacijos šiandien. Ir dabar džiugu prisiminti, kad „Trem-

tinio“ klubo iniciatyva 1988 metų lapkričio 23 dieną pirmą kartą buvo surengtas Lietuvos kariuomenės dienos minėjimas.

– Greta svarbių organiza-cinių darbų neužmiršote ir laikraščio steigimo.

– Tai svarbiausia ideologi-jos grandis kuriant organizaci-ją. Beje, „Tremtinio“ klubopo-sėdyje, kuris įvyko 1989 metų vasario 3 dieną, buvo įsteigta ideologinė grupė. Jai išdalies ir teko rūpintis būsimo laikraščio leidyba, platinimui ir kadrais. Ideologinė grupė privalėjo dirbtį taip, kad sąžiningai būtų vykdoma buvusių tremtinų ir politinių kalinių pasipriešinimo raudonajam smurtui idėja. Jau 1989 metų vasario 11 dieną ideologinė komisija sureng-

pirmąjį Lietuvos politinių kalinių, tremtinų ir partizanų suvažiavimą. Tomis die-nomis buvo priimti svarbūs nutarimai: paminėti Birželio 14-ąją kaip Gedulo ir Vilties dieną, parvežti palaikus iš tremties vietus, dalyvauti svarbiausiose valstybinių švenčių minėjimuose. Džiugu, kad mūsų organizacija jau pirmaisiais savo gyvavimo me-tais pasižymėjo nuoskelumu, demokratiskumu, orumu bei dalykiškumu.

– Ko palinkėtumėte sa-jungai šiandien, kopiančiai į 26-uosius veiklos metus?

– Kad kiekvienas LPKTS narys būtų aktyvus, nenusišalintų nuo svarbiausių uždavi-nių ir jaustų užsibrėžto tikslu svarbą.

– Dėkoju už pokalbį.
Aušra ŠUOPYTĖ

Ivykiai, komentarai

Istorinis Baltijos valstybių prezidentų vizitas į JAV

Rugpjūčio 30 dieną Vašingtone Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė Baltuosiuose rūmuose susitiko su Jungtinių Amerikos Valstijų Prezidentu Baraku Obama ir aptarė šalių strateginio bendradarbiavimo stiprinimo galimybes, energetinio ir kibernetinio saugumo klausimus, transatlantinius ekonominius ryšius. Susitikime kalbėta ir apie santykius su Rytų partnerystės šalimis ir Rusija, geopolitinius pokyčius ir regiono saugumui grėsmę keliančius procesus. Susitikime taip pat dalyvavo Latvijos Prezidentas Andris Bērziņš ir Estijos Prezidentas Tomas Hendrikas Ilvesas. Baltijos šalių ir JAV prezidentų susitikime pabrėžta, kad JAV ir Europos saugumas yra neatsiejami, o Baltijos šalių nepriklausomybė, suverenumas ir teritorinis vinentisumas yra nuolatinis JAV interesas.

JAV parengtoje informacijoje apie bendradarbiavimą su Lietuva (vadinamajame „Factsheet“) pabrėžiamas mūsų šalies indėlis sprendiant viso pasaulio saugumui kritinius klausimus. Aukštai ivertinami Lietuvos pasiekimai išmaniosios gynybos srityje – aktyviai veikia NATO energetinio saugumo ir Branduolinio saugumo kompetencijos centrai, užtikrinama parama ilgalaikei NATO oro policijos misijai Baltijos šalyse. Pripažintamas profesionalus Lietuvos dalyvavimas saugumą ir stabilumą užtikrinančiose misijose Afganistane ir kituose pasaulio regionuose. Taip pat akcentuojamas bendradarbiavimas energetikos, prekybos, Rytų partnerystės, pasaulinės interneto politikos, kibernetinio saugumo, švietimo ir mokslo srityse, lyderių mainų programos, kuriose dalyvavo ir Prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Pasak Prezidentės D. Grybauskaitės, pasiekusi pirmojoje Partnerystės ir Bendradarbiavimo Chartijoje numatytais tikslus Lietuva pereina į naują, platesnio strateginio bendradarbiavimo su JAV lygi. Tai reiškia naujas galimybės užtikrinant Lietuvos žmonių saugumą ir gerovę: „Lietuvos ir JAV bendradarbiavimas per pastaruosius metus kaip niekada sėkmingas ir rezultatyvus. Pasiekėme pagrindinius Chartijos tikslus. Dabar mūsų žmonių saugumui kyla nauju iššukių ir rei-

kia kitų sprendimų. Todėl Lietuva ir Baltijos šalys per-eina į naujų strateginio bendradarbiavimo su JAV etapą“. Pasak Prezidentės, JAV siekis stiprinti bendradarbiavimą su Baltijos ir Šiaurės šalimis, padės Lietuvai siekti strateginių tikslų.

JAV palaiko Lietuvos ir Baltijos šalių energetinio savarankišumo siekį ir įsipareigoja stiprinti energetinį Baltijos regiono saugumą. Tiesioginė parama išsakyta Lietuvos vykdomas Trečiojo energetikos paketo įgyvendinimui, energetinėms jungtims su Vakarais, energijos išteklių tiekimo jvairovės užtikrinimui. Prezidentės teigimu, prie alternatyvių energijos šaltinių gali prisidėti ir JAV, palengvindama leidimų išdavimą skalūninių dujų eksportui į NATO šalis, taip pat ir Lietuvą. JAV dujos yra keturis kartus pigesnės nei Europoje.

Branduolinio saugumo užtikrinimas – taip pat bendras Lietuvos ir JAV interesas. Bendradarbiavimas šioje srityje Lietuvai svarbus siekiant, kad aukščiausiai tarptautiniai saugumo reikalavimai būtų taikomi kaimynystėje planuojamoms AE. Pernai Lietuva buvo pakviesta į Branduolinio saugumo viršunių susitikimą Seule. Lietuvoje taip pat veikia kartu su JAV pagalba įsteigtas Branduolinio saugumo centras.

Saugi Rytų kaimynystė – taip pat bendras Lietuvos, ES ir JAV siekis. Pasak Prezidentės, demokratizacijos plėtra Rytų partnerystės šalyse yra svarbi ne tik šių šalių raidai, bet ir viso pasaulio saugumui, todėl Ukrainos eurointegracija ir rezultatyvus Vilniaus viršunių susitikimas turi geostrateginę reikšmę. Santykių su Rytų partnerystės šalimis stiprinimas yra vienas svarbiausiu šiuo metu ES Tarybai pirmininkaujančios Lietuvos prioritetu. Lietuvos pastangomis siekiama, kad Vilniaus viršunių susitikime ši rudenį būtų pasirašyta ES asociacijos sutartis su Ukraina bei parafuotos asociacijos sutartys su Moldova, Gruzija ir Arménija.

Lietuvos vadovė su JAV Prezidentu taip pat aptarė per Lietuvos pirmininkavimą ES Tarybai pradėtas derybas dėl Transatlantinės ES ir JAV prekybos sutarties. Didžiausias pasaulyje prekybinis susitarimas padės sukurti milijonus naujų darbo vietų, pa-skatins investicijas ir ekono-

mikos augimą.

Baltijos šalių ir JAV prezidentai aptarė ir padėti Sirijoje, kuri kelia rimtą susirūpinimą visai tarptautinei bendruomenei. Šalies vadovė pabrėžė, kad cheminio ginklo naudojimas yra nepateisinamas.

Susitikime buvo priimtas bendras JAV, Estijos, Latvijos ir Lietuvos Respublikų pareiškimas:

„Jungtinės Amerikos Valstijos, Estijos Respublika, Latvijos Respublika ir Lietuvos Respublika dar kartą patvirtina savo ryžtą stiprinti tarpusavio santykius – bendrai plėtoti prekybos ryšius siekiant ekonominio klestėjimo, stiprinti strateginį bendradarbiavimą sprendžiant pa-saulio saugumo iššūkius ir remti demokratiją bei žmogaus teises visame pasaulyje. Esame NATO sąjungininkės, kurias jungia bendros transatlantinės vertybės ir bendra vientisos, laisvos ir tai-kios Europos vizija, todėl ateityje ryžtingai tėsime ir plėtosime mūsų bendradarbiavimą, skatindamos kles-tėjimą ir saugumą Baltijos regione ir už jo ribų.

Per du dešimtmečius nuo nepriklausomybės atkūrimo visose Baltijos valstybėse įvyko svarbių pokyčių. Igyvendinus 1998 metų Baltijos Chartijoje įtvirtintus pažadus, jos tapo vertinamomis NATO ir Europos Sajungos narėmis. Papildydamos labiausiai ekonominė išsvyčiusių šalių gretas tokiose organizacijose kaip EBPO ir euro zonoje, taip pat pirmininkaudamos Europos Sajungos Tarybai, jos ir toliau plečia sa-voteigiamą įtaką sprendžiant pasaulio saugumo ir ekonomikos problemas.

Siekdamos pasinaudoti naujomis galimybėmis ir spręsti iššūkius, kurie iškils per ateinančius metus, pripažiame, kad bendradarbiavimas – su Baltijos valstybėmis ir tarp Baltijos valstybių, su kitais regiono partneriais, tokiais kaip Šiaurės šalys, taip pat transatlantiniuose ir tarptautiniuose forumuose – bus lemiamas mūsų sėkmės veiksny. Todėl mus sieja bendras interesas toliau plėtoti bendradarbiavimu ir savitarpio pagarba grįstus santykius su visomis valstybėmis šiame re-gione. Esame stipresnės ir mūsų įtaka – didesnė, kai dir-bame kartu ir vienijame pas-tangas siekdamos bendrų tikslų.

(keliamas į 8 ps.)

Artimuosiuose Rytuose karšta ne tik dėl saulės

Kuo toliau, tuo labiau kaista atmosfera Artimuosiuose Rytuose. Rugpjūčio 21 dieną Damasko priemiestyje buvo panaudotas cheminis ginklas – zarino dujos, nuo kurių žuvo daugiau nei pusantro tūkstančio žmonių. Rugsėjo 1 dieną JAV valstybės sekretorius Džonas Keris pareiškė, jog jo šalis apie tai gavo tvirtus įrodymus. Apie ši nusikaltimą įrodymų gavo ir kitos Vakarų šalys, tad klausimas, ar tarptautinė bendruomenė turi reaguoti, ar likti abejinga karo nusikaltimui – sulaukė vienareikšmio atsakymo – tarptautinių konvencijų ir Jungtinės Tautų Saugumo Tarybos 1540-osios rezoliucijos uždraustas cheminis ginklas negali būti naudojamas niekur nėkada, o išdrisė taip padaryti žmonės turi atsakyti. Deja, nubausti Bašaro Asado režimą nėra paprasta – niekas nenori veltis į karus, juo labiau kad prastą pavyzdį duoda nesibaigiantys konfliktai Irake ir Afganistane. Vis dėlto, pasak D. Kerio, nauji įrodymai nepalieka abejonių, kad būtina imtis karinių veiksmų prieš Siriją valdančią režimą. Kol kas sprendimas dėl karinių veiksmų patikėtas Kongresui, nes prezidentas Barakas Obama nepasinaudojo savo teise priimti asmeninį sprendimą pradėti karinę intervenciją.

Tačiau karo veiksmams Vakarų valstybės iš esmės yra pasirengusios, o JAV lėtuvnešis „Nimitz“ nuplaukė į Raudonąją jūrą prie Sirijos krantų, kas neabejotinai reiškia rimtus ketinimus. B. Obama Kongresui (jis atostogauja įki rugsėjo 9 dienos) pateikės projektą dėl Sirijos, tame nurodė, kad Pentagono uždavinys bus atimti iš Siriją valdančio režimo gali-mybę naudoti masinio naikinimo ginklus.

Tuo pat metu radikali Libano grupuotė „Hezbollah“, nors oficialiai to nepatvirtino, paskelbė savo narių mobilizaciją – per keletą paskutinių dienų daugybė organizacijos aktyvistų paliko savo namus, išjungdami mobiliuosius telefonus, kad nebūtų aptiktai pagal jų signalą. Akivaizdu, kad radikalioji islamistų

organizacija, pasiryžusi dalyvauti Sirijos įvykiuose Asado pusėje, juo labiau kad prancūzai, jog Asado kariuomenėje, anksčiau nedalyvavusioje kovose su sukilėliais, paskelbta kovinė parengtis, o su „Hezbollah“ vadovybe su-kurtas bendras krizės valdymo centras, t. y. karinė vadovybė. Ekspertų manymu, ši šių radikalioji organizacija turi apie 30 tūkstančių karių (kurių mažiausiai trečdalis turi kovinės patirties), yra ginkluota tūkstančiais įvairaus tipo raketų „Zemė-žemė“ bei kita sunkiaja ginkluote.

Damaskas neigia panau-dojet cheminių ginklų, versda-mas kaltę sukilėliams ir deklaruoja pasiryžimą duoti atsa-ką bet kokiam agresoriui. Galbūt Asadas nebūtų toks narsus, jei ne Rusijos užtarimas. Si šalis nuo pat pradžių užstojo savo šalies piliečius žudant Sirijos režimą, tad nenuostabu, kad ir dabar ne-palaikė Vakarų valstybių sprendimo nubausti nusikaltimą prieš žmogiškumą padarius Asadą. Negana to, Ru-sijos propaganda teigia, kad Vakarų valstybės ir JAV vi-siskai prarado įtaką Artimuosiuose Rytuose, o Rusijos autoritetas išaugo. Atrodo, Maskva iš pradžių netgi buvo patikėjusi, kad Vakarų valstybės, bijodamos, kadvie-toje Asado Sirijos valdžioje gali įsitvirtinti „Al Qaeda“ islamistai, niekada neišdris imtis karinių priemonių režimui sutramdyti. Tiesa, dabar Kremlis teigia, kad karinių veiksmų Vakarai bus priversti imtis vien todėl, kad visiškai neprarastų įta-kos Artimuosiuose Rytuose. Rusijos valdžia puikiai supranta, kad JAV ir jos są-jungininkams tenka sunkus uždavinys – atsakydamas į karinius Vakarų valstybių veiks-mus Asadas gali panaudotivi-savę cheminių ginklų arse-nalą, taip pat gali smogti Izraeliui. (Beje, apie tai jis jau yra ne kartą pareiškęs.) Tokiu at-veju karinis konfliktas išpli-stu ir Vakarų valstybės tektų į ji įsitraukti visu pajėgumu. Štai kodėl nėra lengva pri-mti greitą sprendimą.

Gintaras MARKEVIČIUS

Rugsėjo 4-ąjį sukako 62 metai, kai žuvo Tauro apygardos Birutės rinktinės vadasis, rezistentas, legendinis partizanas Juozas Lukša-Daumantas. Jis rinkosi kovą, nelengvą gyvenimą, nes mylėjo Lietuvą ir siekė jos laisvęs. Per vienuolika kovos ir įtampos metų Juozas Lukša nuolat keitė slapyvardžius – Vytis, Skirmantas, Kazimieras, Araminas, Kęstutis, Skrajūnas, S. Mykolaitis, A. Mickevičius, Daumantas. Palankios aplinkybės, jo paties savisauga ir ižvalgumas kurį laiką padėjo išvengti mirties. Iki klastingos išdavystės tą lemingą 1951-ųjų rugsėjo 4-ąja.

Parašiutu nusileidęs (atvykęs iš užsienio) Lietuvoje J. Lukša buvo pasirengę susitikti su bendražygiu J. Kukausku, su kuriuo kartu mokėsi žvalgų mokykloje Vakaruose. Deja, pastarasis jis išdavė. Susidūrus su NKVD smogikais Juozas Lukša buvo nušautas. Tai įvyko Kauno rajone ties Pažerėmis, devyni kilometrai nuo Garliavos. Ten baigėsi tikroji Lietuvos karžygio už laisvę kelias. Kautynių vietą nūnai žymi pastatytas atminimo ženklas.

Apie pokario rezistenciją, kovas ir Juozo Lukšos vaidmenį, siekiant Lietuvos laisvęs ir nepriklausomybės, parašyta daug. Ivairiomis meninėmis priemonėmis atskleisti tos kovos epizodai, tačiau apie literatūrinį Daumanto palikimą ne tiek daug žinome. Jo knyga „Partizanai už gelezinės uždangos“, išleista 1950 metais Čikagoje, vėliau – „Partizanai“ išspausdinta Lietuvoje. Antroji – „Laiškai mylimosioms“, jo žmonos Nijolės Bražėnaitės-Lukšienės rūpesčiu išleista 1993 metais Čikagoje. Po metų, 1994-aisiais, išspausdinta Lietuvoje.

„Šią knygą („Partizanai“ – red.) skiriu už Tėvynės laisvę kovojantiems ir kenčiantiems lietuviams“ – knygos pratarmėje įrašyti autorius žodžiai. Knygoje dominuoja trys temos: asmeniniai partizano J. Lukšos prisiminimai, išpužiai ir informacija, partizaninės veiklos medžiaga. Vertinant knygos reikšmę drąsiai galima sakyti, jog J. Lukša paraše Lietuvos partizanų istoriją-kroniką vado vaujantis Suvalkijos Laisvės gynėjų pavyzdžiu.

Sovietiniais metais knyga į Lietuvą patekdavo sudėtingais keliais ir tik po keletą egzempliorių. 2005 metais išleistas penktasis Daumanto „Partizanų“ leidimas. Apie ką rašė jos autorius iliustruoja keliomis knygos ištraukomis.

Literatūrinis Daumanto palikimas

Rytų siaubas grijo mūsų kraštan

Grijo jis pamažu slinkdamas, savo kelią žymédamas gaisrais ir griuvėsiais, žmonių nuotaikas skandindamas giliam nusiminime. Prieš mėnesį pirmosios mūsų krašto sodybos rytuose virtos pelenų

Pirma žinia apie partizanus

Atsidūrės lauke be sargybinių, pasijutau daug maloniu. Nuskubėjau į didžiuosius universiteto rūmus. Ten patyriaus smulkmenas ir iš Pakuonio. Tai buvo pirmieji partizanų pasireiškimai. Mo-

skubiai išlaužė daboklės duris ir visus ten esančius paleido. Akimirkai – visi pradingo savais keliais, palikdami prie daboklės durų granatų išartą žemę ir apdraskytus sargybinių lavonus.

Partizanai kankiniai

Dienos metu daugumas kovotojų, išvirkę aikštėlės pavésiuose, po keletą valandų snūduriavo, nes tik paryčiu buvo suspėjė grįžti iš nakties uždavinių. Mudu su Rimvydu ta proga susipažinome su kuopos „kanceliarija“, kurią sudarė keletas bylų su įsakymais, instrukcijomis, su persekiojamų asmenų sąrašais, su įvairiais krašto ūkio statistiniais duomenimis, kalinamų ir nužudytytų lietuvių sąrašais ir įvairiais bolševikų niekšningais darbais tiek gyventojams, tiek partizanams.

Ši kuopa, turėdama miškingas vietas, gana anksti buvo parodžiusi gerą veiklą, kuri buvo papuošta eilės kankinių. Dar pusgyvis partizanas Perkūnas buvo skerspjūve supjaustytas į tris gabalus. Kuopos vadui Girininkui, baijančiam užmerkti akis, netik burna, bet ir žaizdos buvo prigrūstos arklio mėšlo. Partizanui Eumui, prieš mirti atsisakiusi išduoti paslaptis, buvo išpjautas liežuvis ir išdraskyta burna... O vis tiek jie nusinešė savo draugų paslaptis į amžinę, nors Kremliaus niekšningarbai pralenkė sveiko žmogaus vaizduotę.

„Knygos „Partizanai“ struktūra – mozaikinė, – rašo jos autorius J. Lukša-Daumantas, – paskiri įvykiai, pergyvenimai, išteklių lietuvių 1944 metais, bolševikam antru kartu atėjus. Įvykiai ir pergyvenimai, vienas šalia kito, sukuria tragisko laikotarpio tautos kančių, vilčių ir pastangų panoramą. Lietuvos ketverių metų laikotarpis čia rado mozaikinę išraišką, ne lyginant graikių dešimties metų karo vaizdai „Iliadoje“.

* * *

Daumanto „Laiškai mylimosioms“ – knyga apie ilgesi, meilę, pasiryžimą, laiko pulsą ir kovą. Jie skirti Nijolėi Bražėnaitė-Lukšienei, jos rūpesčiu išleisti. „Nors Juozas man daug kartų minėjo, kad sunaikinčiau jo laikus, nes bijojo, kad jie nepapultū į nepageidaujamas rankas, tačiau prisiversti tai padaryti aš negalėjau. Jolaiškus laikui paslepusei ir niekas apie juos nežinojo. Jų skaityti po mūsų paskutinio atsi-

sveikinimo irgi negalėjau, nes man tai buvo tas pats, kaip dar giliau atverti niekad negalinčią užgyti žaizdą...“ – rašo Nijolė Bražėnaitė-Lukšienė knygos „Laiškai mylimosioms“ įžangoje. Knygoje paskelbtu 136 Juozo Lukšos laiškai, rašyti nuo 1948 metų liepos 24 dienos iki 1950 metų rugpjūčio. „Laiškai mylimosioms“ tarsi padalijami perpus dviem numylėto sioms: vieni – Nijolei, kiti – Lietuvai. Tokios trumpos susitikimų akimirkos, o tiek daug laiškų! Nijolė Bražėnaitė ir Juozas Lukša susipažino 1948 metais Paryžiuje, susituokė 1950 metų liepos 23 dieną. Kartu teko būtī tik... savaitę. Tad nuolatinis juos jungiantis ryšys buvo laiškai.

Pateikiame kelias laiškų, rašytų daugiau nei prieš pusę šimtmecio, ištraukas.

„Mano brangioji, Niliuk, Šiandien taip norėčiau atitrūkti nuo šiokios tokios pilkumos ir jaustis laimingu – bent porą su Tavim valandų. Deja, ši diena paliks visa tokia paniurus, mes neturėsime progos pasimatytii, kad laime besiypsantiu vakaru pridengus aną sunkiai įveikiamą nuotaiką. Dar labiau esu bemedjis, negalėdamas savęs paguosti nei rytdienos vakaru, nes jis dar aiškiai nežada man laisvo laiko. Paryžius, 1949 metų kovo 8 diena.“

Mano Aukse,

„Dėkoju Tau už Tavo šypsnius man, kurių pavieniui gal ir nejaučiu, bet visumoj skėstu. Sunku paprastais žodžiais išreikšti, kaip aš esu laiminges, Tave, Aukse, mylėdamas, kiekvienai dienai, kiekvienam rūpesniui suteikdamas laime spalvingu niuansų. Kiekviename savo žingsny aš matau, aš jaučiu Tave, Mano brangi Svajone; aš tai pelgiuosi, lyg būčiau dviese ir dviejų ateicių visa lipdyčiau, o koks aš dažnai būčiau be Tavę nelaimingas! Kas padėtų man surasti dangaus šviesos pakibusioms tamsumoms pas mus praskaidrinti? Tai ne žodžiais žaidimas, Brangioji, tai daugiau negu tikrovė! Atimk man Tave, numerink viltis į Tave, ir aš nepakelčiau savo dienų judumo... 1949-09-10.“

Knygos epilogė Gabrielius Landsbergis rašo: „Ar galima sakyti, kad laimėjo viena iš jo mylimųjų? Lietuva? – Jos glėbyje Juozas dabar miega. Nijolė? – Jos širdyje Juozas begyvena. Abidvi ir laimėjo, ir prarado.“

Aušra ŠUOPYTĖ

Nijolė ir Juozas kalnuose, Traifelbergo parke, netoli Tiubingen. 1950 metų liepos 25 diena

Juozas Lukša-Daumantas vieno Paryžiaus viešbučio kambarėlyje 1948 metais rašo savo knygą „Partizanai už gelezinės uždangos“ Levo Prapuolenio nuot.

krūvomis. Mūsų trijų milijonų ramių ūkininkų laukuose éjo kova tarp dviejų milžinių, nešusių ir nešančių mums lygu siaubą tiek iš Rytų, tiek iš Vakarų. Šiai kovai vykstant mūsų arimuose, mes tegalėjome būti tik stebétojo vaidmenyje. Šiuo metu mums, trimis milijonams, buvo pasilikę dvi alternatyvos: ar likti savo žemėj ir toliau tėsti kovą, pradėtą prieš ketverius metus visame krašte, visomis pajėgomis ir visomis priemonėmis, ar trauktis iš kovos apkasų į Vakarus su viltimi pasiekti išlaisvintus Vakarų demokratinius kraštus. (Autorius aprašo 1944 metų liepos įvykius Lietuvoje – red.).

bilizacijos dieną bolševiku daliniai prigaudė vyrų. Juos sugrūdo į Bajoraičio name įrengtą daboklę – bunkerį. Du vyrų, partizanų keliu pasirošę žengti, Tigras ir Šarūnas, pasiryžo juos išlaisvinti. Kiekvienas, pasiémės granatą po dėžę ir po šautuvą pavaikare nuslinko į Pakuonį. Atsargiai, niekieno nepastebimi, jie priselino prie sargybinių būstinių. Numatę taikinius, jie atsukinėjo granatų kotas. Po komandos pradėjė vieną po kitos taškyti į sargybinių postus ir pačią būstinę. Per kelias minutes tiek sargybinių, tiek kitos jų pamainos, nespėjė net iššauti, buvo sulikviduoti. Abu kovotojai

Atnaujinta Dainavos partizanų žeminės stoginė

(atkelta iš I psl.)

Pastebėjus, kad bunkerio stoginė jau atgyveno savo laiką, vieną paskutinių vasaros dienų Europos Parlamento narės Radvilės Morkūnaitės ir Seimo nario Liutauro Kazlavicko iniciatyva susibūrės jaunimas jį atnaujino. „Deja, kartais su valstybine politika susiję siūlymai ir sprendimai užtrunka gana ilgai, tad neretai padaryti ir greičiau prasmingą darbą atlikti savo rankomis ir iniciatyva“, – mintimis dalijasi du jauni politikai, nemažą dalį laiko savo politinėje veikloje skirtantys istorinės atminties jamžinimo klausimams.

Europos parlamento narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulienė sako, kad partizanų bunkeriu išsaugojimas turi reikšmės visos Europos supratimui apie Lietuvą. „Minint Europostotalitarinių režimų aukų atminimo dieną, čia lankėsi ir Europos jaunimo atstovai. Užsieniečiams, ypatingai Vakarų europiečiams, yra svarbu suprasti, kaip buvo kovota už laisvę ir

kaipveikė kitoje pusėje buvęs režimas. Nepamačius to savo akimis, šiuos įvykius labai sunku suvokti. Tai leidžia padaryti iki mūsų dienų išlikę bunkeriai ir partizaniniame judėjime dalyvavusių žmonių pasakojimai“.

Anot europarlamentarės, apie būtinybę nuosekliai ir valstybiniu lygiu formuoti istorinės atminties ir jos objektų išsaugojimo politiką jau kelinti metai kalbamasi su įvairiomis institucijomis ir, norisi tikėtis, kad rezultatū pavyks pasiekti. „O tokiam istoriniam objektui kaip A.Ramanausko vadavietė Kasčiūnuose, negaila nei laiko, nei energijos, nei lėšų“, – sako EP narė R.Morkūnaitė.

Pasak Seimo nario Liutauro Kazlavicko, Dzūkijos miškai išskirtiniai savo istorinės atminties vietomis ir jų gausa, tad kada nors jie galėtų pavirsti nepaprastai įdomiu, unikaliu pažintiniu Lietuvos laisvės kovų muziejumi po atviru dangumi. „Tačiau J.Jakavonio-Tigro prižiūrima partizanų slėptuvė – visa-

da bus išskirtinė, nes istorija ištis atgyja aplankius šią žemynę ir gyvuose šeimininko liudijimuose, kurie niekuomet nesikartoja“, – pasakoja L.Kazlavickas.

Devintą dešimtį baigiantis partizanas J. Jakavonis-Tigras, džiaugdamasis jaunimo iniciatyva, juokaudamas užsimena, kad, greičiausiai, jam yra paskirta istorinė misija: „Kai kurie mano draugai žuvo jaunystėje nuo sovietinio režimo rankos, kiti išėjo Anatolijus jau sulaukę nepriklausomos Lietuvos, o man, matyt, skirtas kitoks kelias. Esu vieintelis gyvas Dainavos apygardos partizanas. Galbūt man skirta ilgai gyventi ir pasakoti žmonėms apie partizanų kovas, apie Merkinės puolimą ir kankinimus, apie visa tai, kas buvo, ką mačiau ir patyrau pats“.

Partizanas Juozas Jakavonis-Tigras džiaugiasi, kad vis daugiau žmonų išrypačiau jūnimo iš visos Lietuvos, kitų šalių, atvyksta prie jo sodyboje atkurtos partizanų vadavietės.

Gabija LUNEVIČIŪTĖ

Tai svarbu ir šiandien

TS-LKD Klaipėdos skyriaus ir Klaipėdos PKTS narių pastangomis rugpjūčio 23 dieną buvo suorganizuotas prasmingas susitikimas dviem reikšmingų mūsų tautai įvykių – Molotovo–Ribentropo pakto ir „Baltijos kelio“ aptarimas ir diskusija. Klaipėdos PKTS salėje sunkiai tilpo visi norintys dalyvauti renginyje.

Pradėdamas minėjimą, sueigos pirmininkas Arūnas Barblys trumpai apžvelgė to meto istorines aplinkybes, leidusias dviem grobuonims – Stalinui ir Hitleriui – draskyti ir dalintis Europos tautas, tarp kurių, deja, atsidūrė ir Lietuva. Buvo parodytai dokumentiniai kadrų su tų įvykių vertinimai ir jų pasekmių komentaraus.

Renginio svečias Klaipėdos universiteto istorikas Julius Žukas dėmesingai besiklausiančiai auditorijai kalbėjo apie Molotovo–Ribentropo pakto istorines ištakas, pasirašytus protokolus ir tragiskas jų pasekmės Lietuvai, Latvijai, Estijai ir Lenkijai. Atsakė į klausimus.

Minėjimo viešnios, advokatės, Sąjūdžio aktyvistės ir tuometinės Sovietų Sajungos Aukščiausiosios tarybos deputatės dr. Zitos Šličytės pranešimo tema buvo kiek kita – „Sąjūdis, nepriklausomybės siekis ir tai, kas vedė į jį“. Jipasidalijo prisiminimais, papasakoda ma daug įdomių detalių apie tai, kaip sunkiai Lietuvos ir kitų Baltijos respublikų deputatai siekė ir pasiekė Maskvoje Molotovo–Ribentropo pakto ir jo slaptųjų dokumentų pripažinimo nega-

liojančiais nuo jų pasirašymo momento. Tai buvo neabejotinai reikšmingas žingsnis siekiant nepriklausomybės.

Kad Lietuvos okupaciją ir jos kelio į nepriklausomybę temą mūsų žmonėms, ir jauniems, ir praėjusiems šį kelią, vis dar yra labai svarbi, liudija ir tai, kaip susirinkusieji diskusijos metu veržesi ir išsakyti savo mintis, ir užduotų klausimų įvairovę, ir jų gausa. Daug gerų emocijų kėlė tarp kalbų rodomi Baltijos kelio ir Sąjūdžio laikų dokumentiniai kadrų. Daugumai dalyvių tai priminė jaudinančias ir brangias akimirkas, kai anuomet, susikibę rankomis, vieningai stovėjo tame kelyje su meile Lietuvai ir tvirtu nepriklausomybės siekiu širdyse.

Daktarė Z. Šličytė apgailestavo, kad vyriausybės per mažai deda pastangų siekiant, kad Rusija, kuri yra buvusios Sovietų Sajungos teisių ir pareigu perėmėja, atlygintų Lietuvai okupacijos metu padarytą žalą. Ji paragino dalyvius priimti rezoliuciją „Dėl sovietinės okupacijos žalos atlyginimo“ ir pasiūlė kreiptis į kitus bendraminčius, kad šis klausimas Rusijai būtu nuolat primenamas.

Diskusijų metu kalbėjusieji išsakė ir savo nerimą dėl Rusijos struktūrų siekių ir šiandien įtakoti įvykius Lietuvos įvairose srityse. Kalbėta ir apie Lietuvos pasiekimų samonitoringą meninimą, Europos Sajungos sprendimų atskirais klausimais naudingumą Lietuvai ir kitus.

Irena BERNATONIENĖ

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname 1944 m. Lietuvos laisvės armijos Vlado Montvydo būrio karij, buvusį politinį kalinį, tremtinį, Panevėžyje gyvenantį Jurgį URNIEŽIŪ.

Linkime geros sveikatos ir visada lydinčios sėkmės.

Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga

Garbingo 80-ojo jubiliejaus ir apdovanojimo 2-ojo laipsnio Partizano žvaigžde proga sveikiname buvusią partizanų ryšininkę Oną KRIŠČIŪNAITĘ-GŪTKAUSKIENĘ. Linkime geras sveikatos ir ilgų gyvenimo metų.

LPKTB Šiaulių skyrius

Gyvenimas – tai nesibaigiantis laukimas, jau atlikti ir dar nepradėti darbai.
Gyvenimas – tai amžinas siekimas suspėti padaryti tai, ko dar nepadarei.

Garbingo 80-ojo jubiliejaus progas sveikiname žurnalo „Varpas“ redaktorių Algimantą ZOLUBĄ. Linkime stiprios sveikatos, ilgų gyvenimo metų, Dievo palaimos. Tegul Jūs lydi didelę laimę, tegul niekada netruksta enerģijos taip reikalingiems Tėvynėi darbams.

LPKTB Šiaulių filialas

„Baltijos kelio“ paminėjimas Biržuose

Biržiečių grupei rugpjūčio 23-iosios Molotovo–Ribentropo pakto ir „Baltijos kelio“ dienos paminėjimas prasidėjo išvyka į Biržų girią. Išvykos dalyviai sustojo prie paminklo 1945 metų rugsėjo 17 dieną žuvusiems 24 Biržų krašto partizanams. Taip pat padėta gėlių ir uždegta atminimo žvakūčių prie 1938 metais pastatyto ir šiaisiai metais atnaujinto paminklo-kapo 1863 metų sukiliėliams Gudiškyje. Išnirė iš girių biržiečiai pasiekė Papilio Nekaltosios Šv. Mergelės Marijos bažnyčią. Čia šv. Mišias už Lietuvą, jos žmones ir žuvusius už Lietuvos laisvę aukojo Papilio klebonas Virginijus Liuima, jam talkino Krinčino parapijos klebonas Algimantas Petkūnas. Šv. Mišiose dalyvavo Lietuvos Respublikos Seimo narė Rasa Juknevičienė, Biržų rajono merė Irutė Varzienė, vicemerė Stasė Eitavienė, LPKTS Biržų filialo nariai, Biržų 1 kuopos jaunieji šauliai, gausus būrys biržiečių, papiliečių, Kučgalio miške 1945 metais žuvusių partizanų artimieji. Bažnyčioje eiles skaitė ir nuostabiai giedojo Pandėlio moksleivių ateitininkų Šv. Onos kuopos choras, vadovaujamas globėjos mokytojos Eglės Glėžienės.

Po šv. Mišių prie memorialo buvo pagerbtai 1945–1953 metais Papilio apylinkėse žuvę 43 Vyčio apygardos Pilėnų tėvynių partizanai ir Papilio valsciaus NKVD poskyryje nukankinti ir nužudyti gyventojai.

Iš Papilio kolona pasuko Kučgalio link. Čia visi rikiavosi prie kryžiaus. Pėsčiųjų eisena pajudėjo miško link,

esančio už trijų kilometrus nuo Kučgalio, kur žuvo aštuoni partizanai. Žygeiviai giedodami šventas giesmes pasiekė paminklę, kur 1945 metų vasario 9 dieną apsupus NKVD kariuomenė ir vietiniams stribams partizanų bunkerį, žuvo aštuoni partizanai kučgaliečiai. Po mūšio baudėjų buvo sudėgintos keturios sodybos. Žūties vietoje kaimo bendruomenės ir žuvusių partizanų artimųjų pastangomis buvo pastatytas paminklinis akmuo. Paminklą išstačė Valius Remeika. Paminkle iškaltos žuvusių partizanų pavarės: Albinas Vitartas (22 metų), Eduardas Dūda (26 metų), Jonas Binikis (21 metų), Antanas Zabarauskas (29 metų), Kazys Zabarauskas (22 metų), Jonas Balčiūnas (35 metų), Petras Balčiūnas (27 metų), Povilas Medelinskas (28 metų). Renginio vedėjai vardijant žuvusius partizanus, Kučgalio jaunimas simboliskai déjo uždegta atminimo žvakūčių. Kalbėjo LR Seimo narė Rasa Juknevičienė, Biržų rajono merė Irutė Varzienė, LPKTS Biržų filialo pirmininkė Danguolė Žiukienė, Kučgalio kaimo bendruomenės pirmininkas Stasys Valiukas, žuvusio partizano brolis Petras Binkis. Paminklinį akmens pašventinio Papilio klebonas V. Liuima. Prie paminklinio akmens žuvusių partizanų atminimui pasodintas ažuoliukas. Skambant Maišonio „Lietuva brangi“ susirinkusieji susikibę už rankų apjuosė paminklą, tuo simbolizuodami ir prisimindami „Baltijos kelio“.

Vidutis ŠEŠKAS

Paminėtos Vlado Montvydo-Žemaičio 60-osios žūties metinės

(atkelta iš 1 psl.)

Iškilmingo minėjimo dalyviai Varnių parapijos klebono kan. J. Petrauskio nurodymu išsirikiavo eisenai. Vedini vėliavnešių žygiai prie buvusio stribyno. Lietuvos Laisvės kovų dalyviai ir gimnazistai, jaunieji šauliai ir žilagaliai seneliai, ištverė pažeminimą ir kančias kalėjimuose, buvusio Varnių stribyno rūsiuose

mėti ir negalėjo. Tačiau išsaugojo tautiškuma.

Partizaninis karas, vadinas karas po karo, ypatingas tuo, kad iš pasipriešinimo pusės nebuvo fronto linijos, apkas, įtvirtinimų, o dalyavo beveik visa tauta, išskyrus kolaborantus. Senoliai, paaugliai budėdavo sargyboje, moterys gamindavo maistą. Jie žinojo, kad pate-

čiam partizanui. Pamenu, kaip būdavo laukiamas Dédės apsilankymo. Jis paguosdavo karo ir kolektyvizacijos nusvartą valstietį, skatindavo nenustoti vilties, tikėti ateiti, visada užtikrindavo – būsimė laisvi!

V. Montvydo iniciatyva, Varnių ir kitose gimnazijose buvo įkurtos pogrindžio organizacijos. Buve gimnazistai

Vlado Montvydo-Žemaičio artimieji prie paminklo Varniuose

ir tremtyje, petys petin žygiau Varnių gatvėmis parkelio link, kurio žemė sugėrė didvyrių kraują. Medžių apsupytje, kalvelės papédėjelininiu audiniu apsuptas stovėjo paminklas Žemaičių apygardos partizanų vadui Vladi Montvydui-Žemaičiui.

Iškilmingo minėjimo vedėjas, Žemaičių vyskupijos muziejaus direktorius Antanas Ivinskis paminklo atidengti pakvietė atkarto partizaninio Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Žemaičių apygardos vadą, karj savanori Steponą Grybauską ir Lietuvos laisvės kovos sajūdžio štabo viršininką, karj savanori Vytautą Balsį. Nukritus paminklą gaubusiam lino audklui, pamatėme iškilą Žemaičių apygardos partizanu vado Vlado Montvydo-Žemaičio skulptūrą, kurią pašventino Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas. Tik šeimos ir pirmiausia partizanu vado dukters Irenos rūpesčiu Varniuose iškilo šis paminklas.

Kalbėjo partizanu vado V. Montvydo duktė Irena Montvydaitė-Giedraitienė, po kruopelytę sudėliojusi prisiminimus, Lietuvos archyvų įrašus, okupantų ir jų pakalikų stribų reportus.

„Džiugu, kad atėjo laikas, kai ilgai tylėjė galime pagerbti savo tautos didvyrius. Mūsų partizanai kovojo prieš pavergėjus. Vienu vieni, be Vakarų pagalbos, jie pergalėslai-

kę į enkavedistų rankas bus kankinami, tremiami...

Rizikavo žemaičių valstiečiai, augindami penkis partizano vado mažamečius vaikus ir beveik dešimtmjetį padėjė slapstytis pačiam partizanui, kai NKVD kariauna pradėjo organizuoti agentų pulkus. Vien 1951–1953 metais jų buvo užverbuota apie 30: „Birutė“, „Mama“, „Tėvas“, „Rūta“, „Gegutė“ ir t.t. Tačiau nė vienas agentas neįšdavė, atvirkščiai, pranešdavo apie pavoju. Cekistai nesugebėdami suimti ir sunaikinti nepagaunamo partizano, savo agentams įdavė specialius preparatus: Neptun-12, 22, 28 – migdomuosius arbų nervų sistemą paralyžiuojančius chemikalus. Tačiau nė vienas agentas ir šiu preparatu nepanaudojo. Enkavedistų viršininkai apgailestaudavo, kad V. Montvydas, pasinaudodamas karinių operacijų silpnumu ir savo patikimų ryšininkų tinklu, išvengia sunaikinimo operaciją.

Labiausiai enkavedistus piktino pogrindžio spauda. Sios spaudos okupantai bijojo ne mažiau kaip šaunamojo ginklo. V. Montvydas nemėgo akcijų, per kurias gali nukentėti gyventojai, be to saujojo ir partizanų pajėgas. Pastangos sunaikinti partizanai ir jo leidžiamą spaudą žlugdavo. Gal tai lėmė ne tik sekme, orientacija, bet ir Žemaičijos krašto žmonių meilė sąžiningam, autoritetą turin-

gaudavo iš V. Montvydo užduotų sukurti pogrindžio organizacijas aukštosiose mokyklose. Jis pasitikėjo jaunuimu. Jauni žmonės dirbo štabe. Kai partizaninis karas bleso, jaunimas buvo nusiteikęs patriotiškai. Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tradicijų tėsėja turėjo būti jaunimo organizacija Vycių Sąjunga – neginkluoto pasipriešinimo organizacija. Jau 1953 metais Žemaičių apygardoje 11 jaunuolių buvo davę priesaiką. Kitos apygardos buvo sunaikintos. Pagaliau sunaikinta ir paskutinė užsispyrusių Žemaičių apygarda, – pasakojo Irena Montvydaitė-Giedraitienė.

Kazimiera Rimeikytė-Stončienė papasakojo, kad Vladas Montvydas-Žemaitis žmonių buvo vadinamas Dede. Jaunutė Kazimiera, su grupe patikimų žmonių, 1947 metais išvyko į misiją, atrodo neįmanomą misiją, parvežti iš Sibiro tremtinį vaiką, išgelbstint juos nuo bado mirties. Turėjo dokumentus ir pinigų. Šios ypatingos misijos organizavimas mums dar kartą primena, kokie svarbūs mūsų tautiečiai buvo Vladi Montvydui. Kokiu sugėbėjimui reikėjoturėti, kad taip plačiai vykdytu jvairiapusė išlaisvinimo veiklą, apsuptas priesų ir medžiojamas savo žemėje.

Žemaičių apygardos partizanų pogrindžio spaudos bendradarbi, politinė kaline,

Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiaus kavalierė, Klaipėdos universiteto Irenos Petkutės premijos laureatė Teresė Rupštė-Ūksienė su jauduliu papasakojo apie darbą pogrindinėje spaudoje. V. Montvydas suprato, kad pagrindinis ginklas prieš okupantus yra laisvas žodis. Rinko gabiausius jaunuolius, gebančius rašyti, analizuoti. Pats redagavo leidinius. Pa-skrido po kaimus „Kovojo“ lituviu“, „Malda giroje“, „Laisvės balsas“, „Laisvės kovų aidai“ – eileraščių rinkinys 1952 metais buvo išleistas net tūkstančio egzempliorių tiražu. Leidyboje ir platinime darbavosi Laukuvo gimnazistės Irena Petkutė-Neringa, Elena Vitkutė-Samanė, Teresė Rupštė-Ūksienė ir daugelis kitų.

Garbinga Lietuvos sūnų paberė LR Seimo narė Vilija Aleknaitė-Abramikienė. Ji perdarė nuoširdžius linkėjimus nuo LR Seimo narių A. Kubiliaus, R. Juknevičienės ir Europos atminties ir sąžinės platformos prezidento, žinomo Europos ir Švedijos politiko Gorano Lindblado, kuris dalyvavo parodos atidaryme Tuskulėnuose. Paroda keliauja po Europos šalis, siekiant pagerinti Europos vi suomenės informavimą ir švietimą apie 20-ojo amžiaus totalitarinių diktatūrų padarytus nusikaltimus ir atskleisti jų istorinius tarpusavio sąryšius. LR Seimo narės Vincentė Vaidevutės Margevičienės sveikinimą perdarė Vlado Montvydo-Žemaičio vakinė Vilma Strončikienė.

Minėjimo dalyvius pasveikino Telšių rajono savivaldybės mero patarėja Danutė Popovič, perdavusi mero Vytauto Kleivos sveikinimus.

Prisiminimais dalijosi Lietuvos laisvės kovos sajūdžio štabo viršininkas, karys savanoris Vytautas Balsys, buvęs jauniausias Žemaičių apygardos partizanas, karys savanoris, Kovo 11-osios Nepriklausomybės Akto signataras Liudvikas Simutis, Laisvės kovų dalyvis Juozas Parnauškas.

Žemaičių vyskupijos muziejaus direktorius Antanas Ivinskis visų mintis apibendrino cituodamas Popiežių Joną Paulių II. Šventasis Tėvas totalitarizmo aukas prilygino kankiniams. Kai vienas iš klausančiųjų pasitikslino: „Vadinasi, Šventasis Tėve, prisideda dar mažiausiai šeši milijonai šventuojų?“ Popiežiaus atsakė iškart, be menkiausios abejonių: „Taip“.

L.PKTB Telšių skyriaus pirmininkė Adolfina Striaukienė padėkojo garbingiemis svečiams, visiems dalyviams ir gausiomis rajonų organizacijoms, Telšių rajono savivaldybei.

Loreta KALNIKAITĖ

Naujos knygos

Atsiminimų knygos pristatymas

Šių metų pradžioje dienos šviesą išvydo politinio kalnio Lino Brazdžionio knyga „Gyvenimo žingsniai per audras į tylumą“. Autorius gimė Panevėžio rajone Jutiškių kaime Aneles ir Jono Brazdžionių šeimoje. Per Žolinę jo iniciatyva atstatytoje gimtinėje buvo pristatyta prisiminimų ir eileraščių knyga.

Knygoje nemažai fotografių iš šeimos gyvenimo tarpu-karyje, tremtyje ir šių dienų. Idėtas genealoginis medis, prasidedantis autoriaus seneliais Grasilda ir Liudgeriu Brazdžioniais. Šeimos medis, pagal Lino pateiktą medžia-gą, sukūrė studentas Martynas Kriauciūnas – penktos eilės palikuonis.

Paprastai ir vaizdžiai ap-rašoma vaikystė, jaunystė, darbas, gyvenimas tremtyje Vorkutoje, sugrįžimas, nuomonė apie šį laikotarpi. Nemažą knygos dalį sudaro eilės.

Knygos pristatymas sutapo dar su viena švente – žmonos Aldonos aštuoniasdešimtuojų gimtadieni. Jubiliatė sveikino buvę kolegos iš Panevėžio suaugusiuoj mokymo centro, giminės, draugai. Pajstrietė Veronika Mažylėnė įteikė pačios iškeptos naminių duonos kepalą šeimos galvai Linui Brazdžioniui. Ja pavaišinti visi susirinkusieji. Giminės knygos autoriui užrišo austinę juostą.

Renginį vedė mokytoja Gita Gelažytė. Ištraukas iš knygos skaitė pats Linas Brazdžionis. Apie Brazdžioniu šeimos istoriją, kūrybos svarbą kalbėjo kraštiečiai, kraštotyrininkai Ona Striskienė, Bronislovas Mažylis. Dainavo mišrus ansamblis „Pušelė“ iš Panevėžio (vadovė J. Stumbrienė), Pajstrio folkloro ansamblis „Kultuvė“ (vadovė O. Rimkuvienė), Virginija Stundžienė iš Velžio. Renginį pagyvino Panevėžio žygeivų senieji šokiai ir sutartinės.

Ona STRISKIENĖ

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu **prenumerata.post.lt** galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“. Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina: 1 mén. – 8,16 Lt, 3 mén. – 24,48 Lt, 6 mén. – 48,96 Lt.

Mirties fortai

Jau daug parašyta apie tremtinių ir politinių kalinių išgyventus siaubo metus, tačiau mažai žinome, kas vyko Kazachstano gulagų salyne, kur kalėjo Europos dižvyriniai, kovoje prieš bolševikus, kur kentėjo mūsų broliai bei sesės, žvelgdamis mirčiai į akis, kai bado šmékla alino kūną ir dvasią...

Lietuvui patriotui išgirdus „Karaganda, Karlagas, Steplagas, Džezkazganas, Kengyras“, sloopsta širdis, atmintyje atgyja vergijos metai.

Karlagas – bolševikų sumystytas žmonių sunaikinimo fabrikas. Šio lagerio žinai priklausė du šimtai padalinių. Komunistų svajonei – „ekonominiam šuoliui“ išgvendinti reikėjo pigios darbo jėgos. Vyko pavergtų tautų žiauriausia prievara. Kazachstanas pasirinktas neatsitiktinai, nes

čia slypėjo didžuliai gamtos turtais: anglis, spalvotieji metalai. Vilvio derlinga žemė, nejisavinti plėšiniai.

Pradedant žemės ūkio kolektivizaciją, 1929 metais Takarevkos gyvenvietėje NKVD įkūrė lagerį „Gigant“, kuris turėjo gaminti maistą nuteistiesiems. Iš čia dundėjo vagonai su žmonėmis – vergais iš okupuotų teritorijų.

Dalinkoje Karlago viršaičiams graikių stiliumi kaliniai pastatė „Baltuosius rūmus“.

Šis gulagų monstras plėtėsi, prisijungė Džezkazganą, Balchašą ir Akmolinską išrečėme 1/6 Kazachstano teritorijos, plotu prilygstančios Prancūzijai.

Isiviešpatavus NKVD, vietiniai buvo išvaromi, atimamas jų turtas. Dauguma mirė iš bado, kiti pabėgo į Kiniją. 1948 metais Karlage ka-

lėjo 650 tūkstančių kalinių. Ypač pavojingi – sušaudomi.

Pirmasis politinių kalinių ešelonas iš Lietuvos į Karlagą išriedėjo 1947-ųjų žiemą. Stalino režimas pasiekė apogėjų. 1949 metais Karlage įkurtas spec. padalinys „Stepnoj“ – centras Džezkazgane, susiprinta sargyba, sumažinta maisto norma. Čia daug lietuvių darbavosi vario ir anglies šachtose, geležinkelio statybose. Dar ir šiandien, išgirdus „Steplag“, stingdo kraują... Po Stalino mirties Karlages veikė šešerius metus.

1954 metų gegužės 16-ają sukiilo politiniai kaliniai ir streikas tęsėsi 40 dienų, sukilimą numalšino tik tankais.

Karlage kančių pragarus praėjo apie du milijonai pasaulyje žmonių. Kiek suluošinta, mirė – dar niekas nesuskaičiavo, nes archyvus sunaikino tie patys kankintojai.

Albinas SLAVICKAS

Buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius su šeimomis kveičiamė dalyvauti **spalio 12 d. (šeštadienį)** Kauno sporto halėje (Perkūno al. 5) įvyksiančioje jubiliejinėje 25-mečio šventėje.

Prašome visus buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, dalyvavusius 1988 metais Kauno sporto halėje vykusiamame suvažiavime, pareikšti apie apsisprendimą dalyvauti šiemet vyksiančioje šventėje ir užsiregistravoti LPKTS filialų būstinėse (pagal gyvenamąją vietą).

LPKTS valdyba

Skelbimai

Rugsėjo 15 d. (sekmadienį) 10 val. Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už DKA žuvusių partizanų ir Griškelių šeimą.

Kvečiamė dalyvauti.

LPKTS 2013 metų rugsėjo 14 dienos renginio – žygio „Didžiosios Kovos apygardos partizanų takais“ Programa

1. Kaišiadorys.

9.30–10 val. Naujosios kapinės. Partizanų koplyčia. Maldai, partizanų pagerbimas, žygio dalyvių palaiminimas. Informacija.

10.10 val. išvykstame Kaišiadorys–Žasliai (10 km).

2. Žasliai.

10.35–10.55 val. buvęs Žaslių valsčiaus NKVD poskyris (stribynė). Informacija, pagerbimas.

11.05 val. išvykstame Žasliai–Kaukinės kaimas (28 km).

3–4. Žiežmarių seniūnija, Kaukinės kaimas.

11.50–12.10 val. Kryžius Didžiosios Kovos apygardos partizanų, žuvusių 1944–1952 m. Kaukinės miške, atminimui. Informacija, pagerbimas.

12.20 val. išvykstame Kaukinės kaimas–Kaukinės pamiskę (3km). Prie paminklinio akmens Lietuvos partizanams, žuvusiems 1945–1948 metais, atminti, pagerbimas sustabdant koloną ir lėtai pravažiuojant.

12.40–13.05 val. išvykstame Kaukinės pamiskę–Kruonio girininkija (20 km).

5. Kruonio girininkija, Šilelio (Gojaus) miškas.

13.25–13.50 val. kryžiaus ir 30 kryželių kompozicija šioje vietoje užkastų 1944–1953 m. Kruonio apylinkėse žuvusių Didžiosios Kovos apygardos partizanų atminimui. Informacija, pagerbimas.

14.10 val. išvykstame Kruonis–Rumšiškių liaudies buities muziejus (20 km).

6–7–8. Rumšiškių liaudies buities muziejus.

14.50–15.40 val. partizanų bunkeris (slėptuvė). Kryžiai ir tremties vagonas. Lapteviečių jurtų informacija, pagerbimas.

15.40–16.40 val. žygio aptarimas.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis interneite: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

L.e.p. redaktorė

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėlių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 2 Lt

SPAUDOS,

RADIO IR

TELEVIZIJOS

R E M I O

F O N D A S

Tiražas 2640. Užs. Nr.

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negražinami.

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Klemensas Nečiūnas

1923–2013

Gimė Utenos aps. Alantos valsč. Viktariskių vienkiemyje, Juozo ir Marijos Nečiūnų, pasiturinčiu ūkininku, patriotiškoje šeimoje. Šeimoje augo penki broliai ir dvi seserys, Klemensas buvo trečias. Mokėsi Janonių ir Alantos mokyklose ir Joniškėlio žemės ūkio mokykloje, kur įgijo agronomo specialybę. 1944 m. jaunuolius pradėjus imti į sovietų armiją, Klemensas išstojo į Petro Kukto-Girininko partizanų būri, kuriamas buvo iki 1949 m. liepos. 1949 m. kovą Nečiūnų šeima buvo išvežta į Sibirą. Tais pačiais metais bunkeris, kuriamas slėpėsi Klemensas su kitais trimis partizanais, apsupo NKVD kariai. Žuvo trys partizanai, o Klemensas buvo sužeistas ir suimtas. 1949 m. Pabaltijo apygardos Karinis tribunolas Klemensą nutiesė 10 m. lagerio. Kalėjo Karagandos sr. Balchašo spec. lageryje. 1956 m. buvo paleistas iš lagerio, tačiau apsigyventi Lietuvoje jam nebuvo leista. Tik 1958 m. Klemensas su šeima grįžo į savo namus. 1962 m. vedė Eleonorą Liobyčę ir užaugino keturis sūnus ir dukterį.

Palaidotas Skiemonių parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė žmoną Eleonorą, sūnus ir dukterį.

LPKS Molėtų skyrius

Stanislovas Lūža

1941–2013

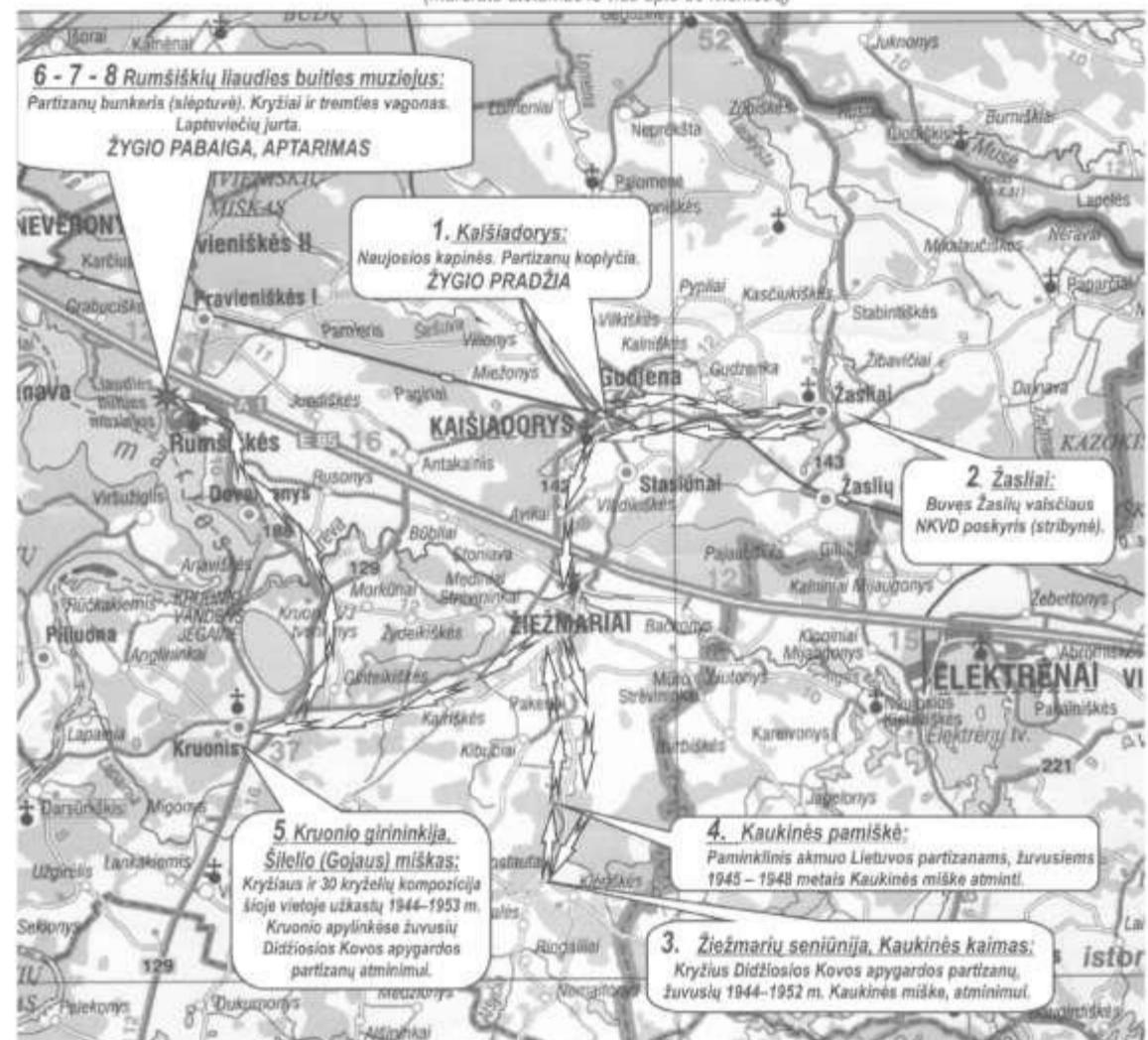
Gimė Plungės r. Kulijų valsč. Mižuiukų k. 1951 m. su tévais išstremtas į Krasnojarsko kr. Užurskor. Iš tremties grižo 1959 m. Lietuvoje dirbo vairuotoju, vėliau mechaniku. Sukūrė šeimą, užaugino tris sūnus. Nuo 1997 m. buvo LPKTS Klaipėdos r. filialo narys.

Palaidotas Laugalių kapinėse.

LPKTS Klaipėdos r. filialas

LPKTS 2013 metų rugsėjo 14 dienos žygio „Didžiosios Kovos apygardos partizanų takais“ SCHEMA (maršruto atstumas iš viso apie 90 kilometrus)

Istorinis Baltijos valstybių prezidentų vizitas į JAV

(atkelta iš 3 psl.)

Pripažiustumėme ir dar kartą patvirtiname savo paramą Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės (TPIP) deryboms—šiai ir ateinancioms kartomis tenkančiai galimybei dar labiau sustiprinti glaudžius kultūrinius ir ekonominius ryšius tarp Europos ir JAV. TPIP ne tik atvers kelią visapusiam, aukštus standartus įtvirtinančiam susitarimui, kuris sustiprins pasaulinę prekybos sistemą, bet taip pat skatinis mūsų konkurencingumą ir augimą bei sukurs papildomų darbo vietų Baltijos valstybėse ir JAV, šalia milijonų darbo vietų, kurias jau dabar užtikrina transatlantinė prekyba ir investicijos.

Patikimas ir diversifikotas energijos tiekimas yra lemiamas ekonominio klestėjimo veiksny, todėl mes dar kartą patvirtiname savo įsipareigojimą stiprinti energetinių saugumą Baltijos regione. Pripažiustumėme, kad, siekiant diversifikoti energijos šaltinius, skatinant skaidrumą energetikos rinkose ir suteikiant pagrindą tvariam ekonominikos visame regione augimui, svarbu įgyvendinti ES Trečiąjį energetikos paketą ir į Baltijos energetikos rinkos jungčių planą įtrauktus projektus. JAV tvirtai remia Baltijos valstybių pastangas plėtoti vietinius energijos išteklius ir ieškoti naujų sprendimų švarios energetikos srityje, iškaitant energijos efektyvumą, kad būtų įgyvendinti mūsų bendri tikslai stiprinant energetinį saugumą, sprendžiant klimato kaitos problemas, skatinant branduolinę saugą ir saugumą.

Pripažiustumėme mūsų didžiančios priklausomybės nuo informacinių technologijų ir kibernetinės erdvės naudą ir su ja susijusią riziką, todėl regiono ir pasaulio lygiu aktyviau dalyvausime sprendžiant su kibernetika susijusius klausimus. Mūsų pastangos remia bendrą tikslą: sukurti atvirą, tarpusavyje sąveiką, saugą ir patikimą internetą, kuris užtikrintų privatumą ir pilietines laisves, laisvą informacijos ir idėjų srautą, taip pat skatinant šiuolaikinėms ekonomikoms būtiną inovacijas.

JAV ir Europos saugumas—nedalomas. Estijos, Latvijos ir Lietuvos kaip NATO sąjungininkų nepriklausomybė, suverenumas ir teritorinis vienitumas yra tikras ir nuolatinis JAV interesas, įtvirtintas Baltijos Chartijoje. Baltijos šalys svarai prisideda prie NATO misijų vykdymo Afganistane ir kitose pasaulio vietose, ir mes esame įsipareigoję palaikyti ir plėtoti Aljanso pajėgumus, reikalingus kolektivinei gynybai,

bendradarbiavimo saugumui ir krizių valdymui Europoje ir už jos ribų. Pripažiustumėme praktinio bendradarbiavimo svarbą, todėl bendrai dirbsime kurdamos efektyvesnes technologijas ir siekdamos turimų ribotų išteklių kuo efektyvesnio panaudojimo. Koordinuosime savo veiksmus NATO viduje, kad būtų identifikuoti ir plėtojami svarbiausi prioritiniai pajegumai, mokymų ir pratybų galimybės, taip pat, jei naudinga, vykdysime bendrus regioninius pirkimus ir įgyvendinsime kitus saugumo projektus.

Po 2014 metų, kai NATO pereis prie nekovinės misijos vykdymo Afganistane, bus itin svarbu palaikyti Aljanso gebėjimą užtikrinti kolektyvinę gynybą ir prisidėti prie pasaulio saugumo. Nors dabartinis ekonominis laikotarpis – sudėtingas, turime užtikrinti tinkamą investavimo į gynybą lygi, kad išlaikytume gebančias, dislokuojamas ir tarpusavyje sąveikias pajėgas. Šiuo pozūriu patvirtiname savo įsipareigojimą siekti, kad išlaidos gynybai artėtų prie 2 procentų Bendrojo viadaus produkto (BVP), arba išlaikyti tokį išlaidų gynybai lygi.

Per pastaruosius kelis dešimtmiečius Baltijos valstybės pasiekė įspūdingų demokratinių laimėjimų ir dabar rodo pavyzdį skatindamos demokratiją ir pagarbą žmogaus teisėms bei stiprindamos pilietinę visuomenę ES Rytų partnerystės šalyse, taip pat teikdamos paramą vystymuisi kitoms pereinamojo laikotarpio šalims. Dirbdamos kartu ir bendradarbiaudamos su panašių nuostatų turinčiomis šalimis regione, ieškosime galimybų plėtoti šias pastangas, kad Baltijos valstybės galėtų pasidalinti savo sėkmenga patirtimi su prie demokratijos pereinančiomis šalimis visame pasaulyje.

Pasitelkusios savo glaudžius ryšius ir bendras vertės, dar kartą patvirtiname savo ryžtą toliau remti ir skatinoti įstatymų viršenybę – laisvų ir demokratinių tautų bendrijos pagrindą, taip pat visuomenių atsakomybę saugoti ir gerbti visų jų teritorijose gyvenančių žmonių visuotines teises, pilietines laisves ir žmogaus orumą.

Baltijos valstybės yra dėkingos JAV ir jos žmonėms už tai, kad Šaltojo karo metu vydė nepripažinimo politiką. Mūsų nuoširdūs santykiai grindžiami glaudžiais tarpasmeniniais ryšiais ir didžiulių estų, latvių ir lietuvių diasporų indelių į JAV daugiatautę kultūrą.

Parengta pagal Prezidentės spaudos tarnybos inf.

Televizijos programa

Rugsėjo 9–15 d.

LRT

Pirmadienis, rugsėjo 9 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Ryto suktinis su Z.Kelmickaitė (k.). 11.00 Lietuva gali (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Savaitė (k.). 13.30 Pasaulio panorama (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Teisė žinoti. Pertr. - 22.00 Perlas. 22.30 Vakaro žinios. 23.00 „Lobotomija“. Dok.f. 2011. Baltarusija. 0.00 „Viena byla dviem“ (k.). 1.15 Dėmesio centre (k.).

Antradienis, rugsėjo 10 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Muzikinis projekta „Auksinis balsas“ (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Bédų turgus. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Lietuva gali. Pertr. - 22.00 Perlas. 22.30 Vakaro žinios. 23.00 „Prisikėlės faras“. Ser. 0.00 „Viena byla dviem“ (k.). 1.15 Dėmesio centre (k.).

Trečiadienis, rugsėjo 11 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 Kolektyvo „Žuvėdra“ koncertas. 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Popietė su A.Čekuoliu (k.). 13.30 „Šiaurėtiškas būdas“. Dok. 13.55 Labadiena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Bédų turgus. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Lietuva gali. Pertr. - 22.00 Perlas. 22.30 Vakaro žinios. 23.00 „Prisikėlės faras“. Ser. 0.00 „Viena byla dviem“ (k.). 1.15 Dėmesio centre (k.).

Ketvirtadienis, rugsėjo 12 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Roju Lietuvoj“ (k.). 10.30 Popietė su A.Čekuoliu (k.). 11.00 Pinigų karta (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Bédų turgus (k.). 13.55 Laba diena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Roju Lietuvoj“. Ser. 19.30 Klaidos kaina. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Dėmesio centre. 21.30 Specialus tyrimas. Pertr. - 22.00 Perlas. 22.30 Žinios. 23.00 „Pasiūsusikilti“. Trileris. 2007. Prancūzija. 1.10. „Viena byla dviem“ (k.). 1.15 Dėmesio centre (k.).

Penktadienis, rugsėjo 13 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 „Kobra 11“ (k.). 10.00 „Roju Lietuvoj“ (k.). 11.00 Specialus tyrimas (k.). 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Klaidos kaina (k.). 13.55 Labadiena, Lietuva. 15.50 „Viena byla dviem“. Ser. 17.00 „Kobra 11“. Ser. 18.00 Šiandien. 18.45 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.00 „Maximos“ jaunųjų talentų konkurso apdovanojimai. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Duokim garai! Pertr. - 22.00 Perlas. 23.00 „Detektivė King“. Ser. 0.05 „Viena byla dviem“ (k.).

Šeštadienis, rugsėjo 14 d.

6.00 Emigrantai (k.). 7.00 Bédų turgus (k.). 7.45 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopédija (k.). 10.30 Ryto suktinis su Z.Kelmickaitė. 11.30 Septynios Kauno dienos. 12.00 „Neatskleistas Biblijos paslaplys. Ar Dievas turėjo žmoną?“ Dok.f. 2011. D.Britanija. 13.00 „Inspektorius Luisas“. Ser. 15.00 Durys atsidaro. 15.30 Pasaulio panorama. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinimų koncertas. 18.30 „Frosto prisilietimas“. Ser. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Muzikinis projekta „Auksinis balsas“. 23.00 „Robotas policininkas 2“. Veiksmo trileris. 1990. JAV. 1.15 „Neatskleistas Biblijos paslaplys. Ar Dievas turėjo žmoną?“ (k.).

Sekmadienis, rugsėjo 15 d.

6.00 Popietė su A.Čekuoliu (k.). 6.30 Šventadienio mintys. 7.00 Ryto suktinis su Z.Kelmickaitė (k.). 8.00 Girų horizontai. 8.30 Kaimo akademija. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopédija. 10.30 „Brolių Grimoj pasakos. Nykštukėnai“. Ser. 11.45 Klausimelis.lt. 12.00 „Afrika. Kalaharis“. Dok. 13.00 „Mis Marpl. Melynoji pelargonija“. Ser. 15.00 Emigrantai (k.). 16.00 Žinios. 16.10 Popietė su A.Čekuoliu. 16.45 „Šiaurėtiškas būdas“. Dok. 17.15 Klausimelis.lt. 17.30 Stilius. 18.30 „Prezidentinio lektuvo užgrobimas“. Ser. 20.30 Panorama. 20.45 Savaitė. 21.15 „Ketverios vestuves ir vieniesių laidotuvės“. Rom.komedija. D1994. Britanija. 23.30 „Mis Marpl. Melynoji pelargonija“ (k.).

LRT kultūra

Pirmadienis

8.05 Animacija. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Septynios Kauno dienos. 12.00 Muzika gyvai (k.). 13.25 Kultūra. Menininkas A.Mikutis. 13.45 „Brolių Grimoj pasakos. Snieguolė“. Ser. 14.45 Kultūra. Skulptorė D.Matulaitė. 15.00 Europos vidury (k.). 15.35 Savaitė (k.). 16.00 Posūkiai su V.Gerulaičiu (k.). 16.30 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Trembita. 18.15 Mūsų miesteliai (k.). 19.00 Durys atsidaro. 19.30 „Mis Marpl. Tai daroma su veidrodžiais“. Ser. 21.05 Kollektivo „Sūkurys“ 50-mečio koncertas. 22.05 „Siena“. 1994. Vaid.f. 22.30 „Nauja pradžia“. Krim. trileris. 2008. JAV. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Renkasi geriausieji (k.).

Antradienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 10.00 Palaimintojo Popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje 20-mečio paminėjimas. 11.00 Šventadienio mintys. 11.30 Durys atsidaro. 11.55 Jūros šventė-2013 (k.). 13.00 Mūsų miesteliai (k.). 13.45 „Lobotomija“. Dok.f. 2011. Baltarusija. 14.45 Kultūra. Dirigentas S.Sondeckis. 15.00 Pianistės ir koncertmeisterės Ž.Noreikiės jubiliejinis vakaras „Tik jums“. 16.30 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Vilniaus albumas. 18.15 Bütasis laikas. Režisierė R.Senkutė. 18.45 Kultūra. Pianistas K.Uinskis. 19.00 Gimtoji žemė. 19.30 Knygos „Barbora Didžiokienė ir Vladas Didžiokas. Du dailininkai po vienu stogu“ pristatymas. 20.20 „Kaimynai“. Ser. 21.30 Parodos „Antoine Watteau ir XVIII a. prancūzų grafiūros menas“ atidarymas (k.). 22.20 Vienas eilėraštis. 22.30 Legendos. 23.15 Programos pradžia. 23.20 „Striomsio viloje“. Dok. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Kolektyvo „Sūkurys“ 50-mečio koncertas (k.).

Trečiadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Gimtoji žemė. 12.00 „Striomsio viloje“ (k.). 12.40 M.Rostropovičiaus labdaros ir paramos fondui – 10 metų. 13.45 „Prisikėlės faras“. Ser. 14.30 Laiko ženkli. Liudvikas Réza. 15.15 Bütasis laikas (k.). 15.50 Plieninės vertėbės. Lietuviški „Donkichotai“. 16.30 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Rusų gatvė. 18.15 Laiko portretai. Aktorė N.Savičenko. 19.00 Giriu horizontai. 19.30 „Velnio sekla“. 1979. Drama. 20.35 Prisiminkime. 20.45 „Žemė maitintoja“. 2d. 21.25 Kultūra (k.). 21.40 Elito kinas „Popiežė Joana“. Drama. 2009. Vokietija. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Knygos „Barbora Didžiokienė ir Vladas Didžiokas. Du dailininkai po vienu stogu“ pristatymas (k.).

Ketvirtadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Giriu horizontai. 12.00 Knygos „Barbora Didžiokienė ir Vladas Didžiokas. Du dailininkai po vienu stogu“ pristatymas (k.). 12.50 Renkasi geriausieji (k.). 13.45 „Prisikėlės faras“. Ser. 14.30 Kolektyvo „Sūkurys“ 50-mečio koncertas (k.). 15.30 „Beržoras“. Dok.f. 16.30 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Menora. 18.15 Be pykčio. 19.00 Kaimo akademija. 19.30 Asistentas vienai dienai. 20.10 Prisiminkime. 20.20 LNOBT spektaklis. A. L. Minkus. Baletas „Bajaderė“. 22.25 Plieninės vertėbės (k.). 23.00 Lietuvių dokumentika „Nuskenės pasaulis“. 0.00 Panorama (k.). 0.30 „Žemė maitintoja“ (k.).

Pentadienis

8.05 „Namelis prerijose“. Ser. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Kaimo akademija. 12.00 Asistentas vienai dienai (k.). 12.40 Orkeistro muzikos koncertas. Dirigentas J. Domarkas. Solistas T. E. Bauer. 13.45 Mūsų dienos – kaip šventė. 15.00 Laiko portretai (k.). 15.45 Be pykčio (k.). 16.30 Laba diena, Lietuva (k.). 17.40 Žinios (k.). 18.00 Vilniaus sąsiuvinis. 18.15 Bütovės slėpiniai. Atnisveikinimas su Ukraina. 19.00 Septynios Kauno dienos